

et conscientie puritas nullam nubem ad intendum Deum patiuntur. Hæc Moysen in auream illam nubem induxit, in qua, facie ad faciem, cum ipso NUCAPITRE XXIII.

1. Respondens autem Job, ait :

2. Nunc quoque in amaritudine est sermo meus, et manus plagæ meæ aggravata est super gemitum meum.

3. Quis mihi tribuat ut cognoscam et inveniam illum, et veniam usque ad solium ejus?

4. Ponam coram eo iudicium, et os meum replebo increpationibus.

5. Ut sciam verba quæ mihi respondeat, et intelligam quid loquatur mihi.

6. Nolo multâ fortitudine contendam mecum, nec magnitudinis suæ mole me premat.

7. Proponat æquitatem contra me, et perveniat ad vortientem iudicium meum.

8. Si ad orientem iero, non apparet; si ad occidentem, non intelligam eum.

9. Si ad sinistram, quid agam? non apprehendam eum; si me vertam ad dexteram, non videbo illum.

10. Ipse vero scit viam meam, et probavit me quasi aurum, quod per ignem transit.

11. Vestigia ejus secutus est pes meus, viam ejus custodivi, et non declinavi ex eâ.

12. A mandatis laborum ejus non recessi, et in sinu meo abscondi verba oris ejus.

13. Ipse enim solus est, et nemo avertere potest cogitationem ejus; et anima ejus quodcumque voluit, hoc fecit.

14. Cùm expleverit in me voluntatem suam, et alia multa similia præstet sunt ei.

15. Et ideirò à facie ejus turbatus sum, et considerans eum, timore sollicitor.

16. Deus mollivit cor meum, et Omnipotens conturbavit me.

17. Non enim perii propter imminentes tenebras, nec faciem meam operuit caligo.

me colloctus est. In hæc prædicta sanctimoniam: flos et perfectio consistit, quam mirantur angeli, probi amant, Deus commendat.

CHAPITRE XXII.

1. Job parla ensuite de cette sorte à ses amis, et il leur dit :
2. Vos discours injurieux sont cause que mes paroles sont encore pleines d'amertume; et répondent, quelque grande que soient mes plaintes, la violence de ma plainte, que vous irrités encore par vos accusations injustes, est beaucoup au-dessus de mes gémissements et de mes soupirs.

3. Que je souhaiterais de savoir comment je pourrais aller trouver Dieu, et m'aller présenter à lui jusqu'à son trône!

4. Je proposerais alors ma cause devant lui; je remplirais ma bouche des preuves de mon innocence.

5. Afin que je susse ce qu'il me répondrait, et que je comprisse ce qu'il me pourrait dire, pour justifier la conduite secrète qu'il tient sur moi.

6. Je ne voudrais point qu'il me combattit dans toute sa force, ni qu'il m'accablât par le poids de sa grandeur;

7. Mais je souhaiterais que, traitant à part l'antiquité souveraine qu'il a sur toutes ses créatures, il ne proposât contre moi que l'équité et la justice; et alors j'espérerais gagner ma cause devant un tel juge.

8. Mais que ferai-je pour obtenir ce que je désire? et comment pourrai-je aller présenter devant Dieu? Si je vais en orient, il ne paraît point; si je vais en occident, je ne l'aperçois point.

9. Si je me tourne à gauche, je ne puis l'atteindre; si je vais à droite, je ne le verrai point; car étant partout, il est partout insaisissable à nos yeux.

10. Mais pour lui, il connaît la voie par laquelle je marche, il sait combien elle est pure; et cependant il m'éprouve comme l'or qui passe par le feu. Ce n'est pas sans doute pour me punir de mes péchés.

11. Car mon pied a suivi ses traces, j'ai gardé exactement sa voie, et je ne m'en suis point détourné.

12. Je ne me suis point écarté des commandemens qui sont sortis de ses lèvres, et j'ai caché dans mon sein les paroles de sa bouche; de sorte que j'ai suivi par avance les conseils que vous venez de me donner. Cependant Dieu m'accablé de maux; et pourquoi?

13. Parce qu'il est celui qui est, et que lui seul subsiste par lui-même; ainsi nul ne peut empêcher ce que qu'il a résolu ne s'exécute, et il fait absolument tout ce qu'il lui plaît.

14. Quand donc il aura accompli sur moi ce qu'il avait ordonné, il lui reste encore un grand nombre d'autres moyens semblables de m'affliger et de m'éprouver, sans que personne puisse s'y opposer.

15. C'est pourquoi le trouble me saisit en sa présence; et lorsque je le considère, je suis agité de crainte.

16. Car Dieu a amoili mon cœur; il lui a ôté toute sa force, et le Tout-Puissant m'a jeté dans le trouble et dans l'abattement.

17. En effet, je tombe en défaillance, lorsque je considère que les ténèbres qui m'environnent n'ont pu jusqu'à présent me donner la mort; et que l'obscurité des afflictions où je suis n'a point encore couvert mon visage, en me précipitant dans le tombeau. Ainsi je crains qu'une plus longue et non méritée de plus cruels tourmens, dont la fin et la récompense demeureront ensevelies dans les ténèbres que l'esprit de l'homme ne saurait pénétrer; c'est ce qui m'afflige véritablement.

COMMENTARIUM.

VERS. 1. — RESPONDENS AUTEM JOB AIT. Ut melius Jobi responsum capiamus, in memoriam nobis revocandum est quod Eliphaz in fine capituli præcedentis asseruit; scilicet Deum semper justos cogitaturum; nec solum erga illos misericordiâ suâ usurum, sed etiam erga universam regionem in gratiam ipsorum, ut in Hebræo exprimitur. Ad hoc itaque Jobus respondet se, quamvis summâ severitate manu Dei tractetur, id tamen non esse promeritum; idque ut verum esse probet, ait se, si sibi licitum sit causam suam agere, posse ostendere, se nequaquam ob peccata sua à Deo puniri, in quo tota illi cum amicis vel potius adversariis controversia est.

Quod ad Eliphazi sermonem attinet, verum quidem est Dominum nostrum pollicentem esse, fore ut se propositum erga eos qui se puro et sincero corde colant exhibeat; nec solum in ipsis consistat illud beneficium, sed ad familiam usque ipsorum, quin etiam universam regionem proferatur. Deus tamen propterea non adstringit se certæ enidam et perpetuæ regule; videmus enim quomodò suos, et eos qui in omnibus morigeros se ipsi et obsequentes præbere conantur, in patientiâ exerceat. Non est igitur mensura quantum aequalis, ut jam sæpius à nobis declaratum est; nec omnes temporariâ promissiones, quæ continentur in Scripturâ sanctâ, hoc est, ille quæ ad hanc vitam spectant, ita

generales sunt, ut in illis semper sit hærendum. Nam Dominus noster fidelibus suis in alterâ vitâ gratiæ suæ plenitudinem reservat; sufficienter ad eo ipsi, si in istâ vitâ illius gustum aliquem subinde habeant, quò celestium in illis bonorum desiderium magis excitetur, et non omnimodò terrenæ felicitatis saturitate extinguitur. Si enim ex voto hic nostram felicitatem plenius obtineremus, spes certè celestis vite quam habemus, quasi sopita esset, quin penitus extingueretur. Opus est igitur, ut nos subinde Deus afflictionibus excilet, ut de hereditate illâ immortalis nobis promissâ cogitemus, eoque animi nostri erigantur, ubi æternum cum Deo beati erimus.

Unde si quando Deum videbimus eos qui cum Jobo in cordis integritate ambulârunt affligere, non debemus propterea cum Eliphazo attoniti esse, animum despondere, aut concludere tales à Deo ejectiones esse; sed potius cognoscere, eum velle illos ad se eo pacto trahere, velle eorum concupiscentias carnales subigere, inanità et superflua humanarum rerum desideria, quibus laborant, rescare, ut eò melius parati sint ad ulterius persequendum, neve in rebus presentibus immoretur. En quomodò tam in nobis quam amicorum afflictionibus philosophandum sit. Unde videmus Jobum justam rationem Eliphazi sic reprehendendi habuisse, et tam graves adversus eum querelas dependendi, quas sic inquit :

VERS. 2. — NUNC QUOQUE IN AMARITUDINE EST SERMO MEUS, ET MANUS PLAGÆ MEÆ AGGRAVATA EST SUPER GEMITUM MEUM. Significat se querelis admodum rudibus uti; si tamen stum malum inspicatur, et diligenter expendatur, gravis adhuc omnibus expostulationibus quas proleat reperitur. Vult itaque Jobus hic se excusare, quòd tantopere conqueratur, nec possit dolorem et tristitiam suam satis mitigare, eò quòd malum quod patitur superet omnes querimonias quas profert. In Hebræo est, *Etiâ hodiè exasperatio est querela meâ*, post sermonem scilicet, quem tunc recenter Eliphaz habuerat; q. d. : Nihil ex hoc sermone tui mihi solatii accessit, sed querela mea multum inde exacerbata fuit. Septuaginta vertunt : *Et quidem scio, quia de manu meâ est increpatio, et manus ejus gravis facta est super gemitum meum*. Hæc similia sunt illis quæ capite 6 dicta sunt. Quod autem Vulgatus hic transtulit : *Et manus plagæ meæ*, id est, manus Dei, qui plagam hanc mihi indixit, *aggravata est super gemitum meum*, id est, gravior est quam gemitus meus præ se fert, aut prodiit; q. d. : Gravior est plaga, vel vehementia percussions, quam ut ullis valeam lamentis et gemitibus demonstrare. Gravitas autem mandis vel aggravatio diuturnitatem simul et acerbitatem potest significat; ut in illo Davidis, Psal. 31, 4 : *Gravata est super me manus tua*. Similis est phrasî Psal. 37, 5 : *Confirmasti super me manum tuam*; isti autem cum verbo *aggravandi* affinis occurrit alibi sæpius; et gratare simpliciter positum eandem vim habet etiam apud istos auctores. Sic in lib. 4 Regum, 3, 6 : *Aggravata est manus Domini super Aholias, et demolitus est eos*. Dicitur eadem ratione *aggravari jugum*. Septuaginta

pro verbis illis : *Manus plagæ meæ*, legunt : *E manus ejus* (scilicet Dei) *gravis facta est super gemitum meum*. Sensus est idem, sed apertior.

VERS. 5. — QUIS MIHI TRIBUAT UT COGNOSCAM ET INVENIAM ILLUM, ET VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS (1)? Provocat Jobus ad iudicium Dei, quia hominum iudiciis condemnatur. De Deo autem *ἀποκρίσασθαι*, id est, humano more, toto hoc loco loquitur; quasi nimirum certo loco et in tribunali residet ad jus reddendum. Non dubitabat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (2). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (3). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (4). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (5). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (6). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (7). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (8). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (9). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (10). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (11). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (12). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (13). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (14). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (15). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (16). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (17). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (18). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (19). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (20). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (21). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (22). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (23). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (24). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (25). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (26). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (27). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (28). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (29). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (30). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (31). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (32). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (33). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (34). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (35). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (36). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (37). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (38). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (39). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (40). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (41). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (42). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (43). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (44). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (45). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (46). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (47). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (48). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (49). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (50). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (51). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (52). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (53). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (54). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (55). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (56). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (57). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (58). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (59). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (60). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (61). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (62). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (63). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (64). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (65). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (66). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (67). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (68). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (69). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortune perierunt, et ruente domo obrutus sit filii, et extincta familia. Sic enim ipse aperte manifestavit, cum dixit : *Dominus dedit, Dominus abstulit*, et *VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS* (70). Provoctat quidem Jobus à Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat

«fide cogoverunt, videre quoque per speciem anhelant: cujus amore flagrantibus astuant, quia ejus dulcedinis suavitatem jam in ipsa suae fidei certitudine degustant,» etc. Et veniam usque ad solum ejus. «Quid namque est solum Dei, nisi illi angelici spiritus, qui Scripturâ teste throni vocati sunt? Qui ergo usque ad solum Dei venire vult, quid aliud quam interesse angelicis spiritibus conspiciat, ut nulla jam defectiva temporum momenta sustineat, sed ad permanentem gloriam in contemplatione æternitatis exurgat,» etc. Sic ille. Cupit videlicet anima pia solum Dei fieri, et illum non solum propitium agnoscere, sed intra seipsum quoque manentem invenire. Sed hoc quod animam vehementer cupit, desiderium puritatis et desiderium Dei non obscure demonstrat: neque enim caperet, quem non agnosceret; neque illum desideraret, cujus aliquando suavitatem non invenisset; neque illi subesse vellet, cujus presentia illum non mirum in modum honestasset. Hoc ergo perfectionis desiderium, quod à Dei presentia per gratiam dimanat, eandem gratiam presentem indicat, quæ animam jam iustitiam præstantem ad ampliore amorem ejus allicitat. Deus enim intus habitans est, qui janua cordis nostri pulsat, qui facies hujus sanctæ concupiscentiæ admovet, qui hunc ignem desideriorum excusciat, qui animas charitatis igne ferventes postulationibus majoris gratiæ et amplioris puritatis accendit. Jam talis anima venam purissimi auri, id est, charitatis, invenit, quam tantâ aviditate perfolat. Jam cibum virtutis suavissimum prægustavit, quem tam insuetis modis et tot sanctis adinventibus ad comedendum inquiri. Jam intus sponsus habet, à quo tam potenter trahitur, et post cujus odorem tam velociter currit. Vide hæc de re pluribus P. Alvarez de Paz tom. 1 de Vita spiritali, lib. 5, partis 2, cap. 9.

VERS. 4. — PONAM CORAM EO JUDICIUM, ET OS MEUM REPLEBO INCREPATIONIBUS (1). CAUSAM, INQUIT, APUD

(1) Beatus Job optat pro sua defensione, et manifestatione veritatis, controversiam, quam cum amicis habet, examinari in iudicio Dei. Id, inquit, si mihi posset contingere, ponerem coram eo iudicium, id est, causam meam ei proponerem, ejusque iudicio committerem, nihil dubians de victoria, et (quod sequitur) os meum replerem increpationibus, videlicet, quibus de vestra injusta accusatione apud Deum conquireret, et vos apud illum increparem. Ex Hebræo alii sic vertunt: *Et os meum argumentis replerem*, id est, rationes meas et argumenta apud Deum diligenter exponerem. Et sciendum (quod etiam jam antea aliquoties indicavimus) quod principalis quaestio in hoc versuatur, utrum Job à Deo fuerit allictus propter sua peccata. Job utique constantissime negat; amici ejus ad id eum adducunt, ut eo persisterent, ut ei non sine calumniâ obijcerent gravissima scelera, à quibus sanctus vir erat alienus. Quare, ut causam suam iustitice, provocat ad iudicium Dei, illud autem iudicium postea latum est à Deo, quando ait, capite ultimo, ad Eliphaz: *Iratus est furor meus in te, et in duos amicos tuos, quia non estis locuti coram me rectum, sicut servus meus Job, etc.*; ex quo satis manifestum est, quod beatus Job, licet duriora quædam verba ei exciderint, causam tamen principalem obtinuerit, videlicet se non esse peccatorem, nec propter sua peccata, tam graviter à Deo flagellatum, sed ob causam Deo notam, scilicet ut probaretur ejus innocentia, sicut indicat verbis subje-

illum dicam, et jus atque innocentiam meam tuebtor, et libere eloquar amaras querelas, quas mihi justus dolor et bona conscientia in os dabunt suggerentque. Replere autem os aliquâ re est animi conatu ei solummodo intendere, et abundantissime exequi. Itaque Job: *Os meum, inquit, replebo increpationibus*; id est: Contra meipsum ore pleno, non contractis labiis, aperte, clarè, abundanter meipsum increpabo, condemnabo, sententiam contra meipsum proferam. In Hebræo pro verbo, *ponam*, habetur *gharach* quod propriè significat *disponere* et preparare rem cujus dispositio necessaria sit, ne postea homo confusionem incurrat. Hoc verbum communiter ponitur in Scripturâ, cum de bello aut convivio agitur. Ad bellum enim gerendum multa debent prius preparari, ne homo miserè vincatur; et ad convivium, ne confundatur; sicut in Evangelio is qui invitavit multos prius cenam paravit; et rex qui fecit nuptias filio suo, Luc. 14, 12; Math. 22, 2.

Tropologicè S. Gregorius, lib. 16 Moralium, c. 15: «Coram Deo iudicium ponere est intra secretum mentis per fidei contemplationem ad tremendum examen majestatis illius oculos nostre considerationis aperire, quid peccator homo mereatur attendere, et occultus nunc et tacitus Judex quam terribilis post appareat considerare, etc. Qui autem sibi in conspectu Dei iudicium ponit, os suum increpationibus replet; quia dum subtile examen tremendi coram Deo iudicis contemplantur, amarè se penitentia in refectione persequitur. Hoc modo jam nos ad iudicium coram Deo disponere ac preparare debemus, ut videlicet in iudicio die jam tunc non inculpè, quem hic invenit plene seipsum increpasse; nec damnet, aut puniat, quem invenit seipsum dampnasse et punivisse. Sic ergo preparandum est iudicium, et eâ ratione quam D. Augustinus tradidit lib. de Penitentia medicinâ, c. 2, cujus verba descripsisse visus est D. Anselmus in cap. 11 Epist. ad Corinthios, aliqua eis addens digna que hic inserantur: «Ascendat, inquit, homo adversum se tribunal mentis suæ, constituat se ante faciem suam; atque ita constituto in corde iudicio adsit accusatrix cogitatio, testis conscientia, carnifex timor; inde quidam sanguis animi contentions profuat per lacrymas; versetur ante oculos ejus imago futuri iudicii; et quidquid in se viderit, quod à iudice venturo reprehendi possit, aut puniri, in seipso reprehendat et puniat. Peccata enim sive parva sive magna impunita esse non possunt; quod aut homine puniente aut Deo iudicante plectuntur. Cessat autem vindicta divina si conversio præcurrat humana, quia si nosmetipsos iudicaverimus, non utique à Domino iudicemur, id est, puniemur vel in futuro seculo, vel in isto,» etc. Hisce similia sanctus Chrysostomus habet, homil. 51 in Epist. ad Hebræos: «A nobismetipsis, inquit, percipiamus sententiam, nosmetipsos accusemus,

etis versu decimo, cum dicat: *Ipse verò scit viam meam, et probavit me quasi aurum quod per ignem transiit.* (Estius.)

iudicemus, et condemnemus, tunc Deum propitiosum verum iudicem.» Id etiam dici video ab aliis Patribus, cum de sui discussione agunt, ut non nobis juxta mandiamur, sed investigemus sedulo, et que perperam acta fuerint non intueamur tantum, verum etiam iudicemus. S. Leo, serm. 5 de Quadragesimâ, censorium iudicium esse vult et severum, cum sic monet: «Scrutetur quisque conscientiam suam, seque ante se statuat proprii censurâ iudicii.» Sed elegantissimè D. Augustinus, serm. 88 de Tempore: «Peccata nostra iudices nos sentiant, non patronos.» Et paulo post: «Tu agnosce, et Deus ignoscit.» Et alio quodam loco in Psal. 44: «Puniendum est peccatum aut à te, aut à Deo; tu agnosce, ut ille ignoscit.» Plura de conscientia tribunali vide Drexelium in libello cui titulus Tribunal Christi, et Cresollium, lib. 3 Mystagogi, c. 6, sect. 5.

VERS. 5. — UT SCIAM VERBA (1) QUÆ MIHI RESPONDET, ET INTELLIGAM QUID LOQUATUR MIHI. Quidquid Jobus verborum cum Deo misecere optat, non ad contentionem, sed ad veritatis indagacionem pertinet, quemadmodum solet discipulus cum præceptore disceptans, ut ab eo verum ediscat, quod sanè pium ac modestum est. Hoc enim tantum optabat Jobus scire, quid se divinum illud et durum examen exigeret; quod spectaret tam longa neque inquam intermissa severitas, ut divino ipse obsequeretur consilio, ne frustra videretur tanti artificis ac medici manus admoda, et alios doceret, quid Deus, dum innocentes exerceat, spectare soleat. Ita Sanctus nos-

Septuaginta legunt: *Ut cognoscam sanationes quas loquetur mihi, et sentiam que amantibus mihi.* Deum anime suæ medicum agnoscit, qui illum sanat, dum flagellat. Certa enim à tribulatione salus, si æquo animo feras. Hinc in sacris Litteris salutis dies, tribulationis tempus dicitur, ut statim colligeremus tribulationem parere salutem, juxta illud Isaie 40, 8: *Et in die tribulationis ego suscito salutem.* Nempe ad nostram salutem Deus spectat, dum nos tribulationibus premit et angustiis. Jure Procopius salutis nostre artificem Deum vocat, dum plagas incutit; sic enim scribit in cap. 9 Isaie: «Tam est nostræ salutis peritus artifex Deus, ut vel plagas incutiens mœdatur, utrinque nos ad pietatem provocans.» Quid igitur tribulationem fugis, et adversitatis nomen exhorres? Cogita medicinam esse, et punientem Deum medici obire intus, et omnia adversa non solum forti, sed etiam æquo animo feres. Audi monentem S. Augustinum in Psal. 21: «Intellige, homo, medicum esse Deum, et tribulationem medicamentum esse ad salutem, non penam ad damnationem.» Non adeo desipias, ut morbo correptus salubre medicamentum rejicias, quod ab illius medici manu est, qui in porrigendis morborum remediis falli non potest. Vide hæc fustis supra, c. 5 ad versum 18, et c. 14, v. 17.

VERS. 6. — NOLIO MULTA FORTITUDINE CONTENDAM

MECUM, NEC MAGNITUDINIS SUÆ MOLE ME PREMAT. Quoniam Jobus optaverat cum Deo de sua innocentia disputare, potentiam ejus infinitam timens, eique reverentiam exhibens petiit, ut aliquid de sua fortitudine ac majestate remittat, neque sic magnitudine suâ pusillum opprimat, aut percellat, ut mentem adimat; reddatque cingulum. Idem superius, c. 15, vers. 21, dixit, et abundè expositum est à nobis, ut hic pluribus non sit opus. Sed tantum hic notandum est Jobum in Deo duas quodammodo justitiæ species agnoscere ac notare; unam scilicet, quam nobis lege suâ declaravit, secundum quam ordinariè tractat et judicat homines, bona bonis, et mala malis retribuens; aliam verò, quæ nobis magis mira videtur, quando nihilominus Deus nos vult tractare non juxta legem suam ordinariam, quæ plurimum clementiæ ac misericordiæ admixtum habet, sed prout justè potest agere, secundum rigorem quem hic rogat remittit. Significat ergo Jobus: si Deus velit ipsam usitâtâ et ordinariâ ratione tractare, hoc est, quemodò declaravit in lege suâ, se benedicturum illis qui se coluerint, eosque ita benignè et clementer tractatum, ut possint ipsum reipsâ bonum et benignum patrem experiri; eâ ratione et juxta normam illam se posse, et optare coram Deo respondere; haud obscure insinuas Deum erga ipsum uti justitiâ quâdam arcanâ et absconditâ hominibus, nec tractare jam ipsum juxta legem normam, sed ratione quâdam duci, quam homines non possunt complecti, quæque eorum omnes cogitationes et sensus superat. Hanc igitur justitiæ fortitudinem sibi admodum molestam et gravem ac penè intolerabilem nonnulli mitigari, aut saltem amicis illam non intelligentibus revelari desiderat, quò de innocentia suâ fiat certiores, et errore liberentur. Quando enim Jobus vir simplex et rectus, qui affectu puro ac sincero Deum colerat, extrema quæque patitur, videtur illum Deum tanquam in theatro collocasse, ut in ipsum horrendam vindictam exereret; quia in speciem, et secundum hominum opinionem, quolibet maleficio asperius illum tractat. Jobus igitur dicit Dominum uti secum justitiâ quâdam arcanâ, quæ diversa sit à normâ illâ et regulâ ordinariâ, que lege continetur, sed velle suam patientiam probare, et velut exemplum universo mundo imitandum proponere, et simul ostendere quam auctoritatem in suis creaturas oblineat. Cæterum si hæc auctoritate ac potestate sua Deus erga se non uteretur, aut de illâ statim aliquantulum remitteret, optimè se cause suæ fidere ostendit, quandoquidem sibi victoriam polliceri videtur, dicens:

VERS. 7. — PROPONAM ÆQUITATEM CONTRA ME, ET PERVENIAM AD VICTORIAM JUDICIUM MEUM (1). ROGAT

(1) De innocentia utique suâ probè persuasum fuisse Jobum opus est, cum ita loqueretur; quæ enim creatura tantâ constantia de se coram Deo loqui audeat? Hebræus: *Rectus arquetur*, vel *disceptabit coram eo; et iudicium meum erit mihi propitium.* Cum mea mihi explorata sit æquitas et innocentia, ea illi exponerem que pro me haberi dicenda, nec de victoriâ cause meæ desperarem. Servari tamen potest

Jobus in eo iudicio proponi à Deo et palmam fieri aequitatem, cause, quæ sollicit ipsum affligerit, ut videant omnes et agnoscat, à benevolentia potius quam ab offensione, et à parente potius quam ab hoste tantam infamiam esse plagam, ut sic Deo ipso iudice vincat amicos supra modum infensos, effliciatque, ut mutata sententiâ discant in hoc seculo honestis de causis justos etiam à Domino solitos esse vexari. Ita Sanctus noster, qui rem totam pulcherrâ illustrat similitudine à medico petiti, dicens: *Æquitatem proponit, qui ostendit aliquo facto, in quo accusari posset injustitiæ, se non fuisse injustum. Quomodo medicus qui urit et secat, et amarum poculum propinat ægroto, censeri posset crudelis ab eo qui medicum esse ignoraret, et hominem videret esse dissectum, aut à candenti ferro notatum et combustum; ille tunc æquitatem proponeret, qui hominis ægritudinem ostenderet, cui aliter occurrere non posset utiliter, et se esse medicum qui probè nosset morbi naturam, qui hominem extingueret, nisi ipse se propugnatores opponeret; qui tam abesse longè ut crudelis haberetur, quod secat et ureret, etiamsi in eâ vexatione doleret et ingemisceret ægrotus, ut potius benevolus censeretur et clemens, quod ab curatione malè affectum hominem vindicare à morte. Sic igitur Jobus petit, ut Deus ostendat gravem illam plagam à benevolentia provenire, non ab hostili manu; à parente ut medico, qui sanare, non ab hoste, qui perdere et abolere nititur.*

ET PERVENIAT AD VICTORIAM IUDICIUM. Id est, ut iudicante Domino, et vexationis causam afferente, vincat Jobus amicos, qui ex hoc iudicio mutent animos, et discant etiam in hoc seculo honestis de causis justos homines à Deo vexari. Etenim non uno modo electis utilis est vexatio sive corporis, sive spiritus. Primum quidem, ut in cruce ipsa probentur, et fideles inveniuntur sicut veri discipuli, quibus Christus dicit, Lucæ 22, 28: *Vos autem estis qui permanistis mecum in tentationibus meis*, etc. Nam sicut igne probatur argentum, et aurum camino, ita corda probat Dominus, ait Sapiens, Prov. 18, 5: *Probabitur aurum camino, et probabitur aurum camino*, etc.

Secundò virtus ipsa, et inprimis patientia in bonis probatis cum affliguntur, magis elucet, et in exemplum aliis proficit. Quò de re ita scribit in Canonica sua Iacobus, cap. 5, 10: *Exemplum accipite, fratres, laboris et patientiæ, prophetas, qui locuti sunt in nomine Domini; ecce beatificamus eos qui sustinerunt. Sufferentiam Job audistis, et finem Domini vidistis, etc.*

Tertiò, vexationis argumento significat Deus quos habet in hac vitæ charorum ac filiorum loco. *Quem enim diligit Dominus castigat; flagellat autem omnem filium quem recipit*, Hebr. 12. Quà in re nihil clarior eo adferri potest, quod Raphael angelus dixit Tobie

tertio Vulgare, quæ optimum sensum facit. Septuaginta: *Veritas et incerpitio est coram eo; sed educat in finem iudicium meum*. Novi quidem, æquitatis summæ esse et severæ iustitiæ; sed spondeo mihi victoriam. (Calmet.)

seniori, c. 12: *Quia acceptus eras Deo, necesse fuit ut tentatio probaret te.*

Quartò, eadem vexatio reddit hominem in dies sapienterem ac magis circumspexitum iuxta tritum illud Isaie, 28: *Vexatio dat intellectum*.

Quintò, plurimum etiam iustis confert, ut intra modestie limites se contineant, et dignè magis ac providè in viâ Dei progrediantur; quod sui exemplo Paulus ostendit, ad Corinthios ita scribens, 2 Cor. 12: *Ne magnitudo revelationum extollat me; datus est mihi stimulus carnis meæ angelus Satane, qui me colaphizat*, etc. Nam virtus in infirmitate perficitur.

Sextò denique, licet nihil aliud secum boni afferret tribulatio, satis certè commendanda foret, quòd illa gloriam Dei magis illustret, et latius toto orbe patere faciat. Hinc Christus de cæco nato ait, Joan. 9: *Neque hic peccavit, neque parentes eius, sed ut manifestentur opera Dei in illo; et de Lazaro ægro-tante, Joan. 11: Infirmitas hæc non est ad mortem, sed pro gloriâ Dei, ut glorificetur Filius Dei per eam*.

VERS. 8. — SI AD ORIENTEM IERO, NON APPARET; SI AD OCCIDENTEM, NON INTELLIGAM EUM: — VERS. 9. — SI AD SINISTRAM, QUID AGAM? NON APPREHENDAM EUM; SI ME VERTAM AD DEXTERAM, NON VIDEO ILLUM. Sed quid, inquit, frustra mecum illa medior, quæ fieri nullo modo possunt? neque enim invisibilem Deum videre possum, et cum illo legitimo certare iudicio; si ad orientem perrexero, et inde me ad occasum mutata veficatione convertero, si ad levam, id est aquilonarem, si ad dexteram, id est, australem plagam cursum mutavero, neque à mortali meâ diligentia inveniri, neque ab humano oculo videri poterit. Sensus ergo Jobi est, Deum quidem immensum et omni loco presentem ubique terrarum posse iudicium exercere, sed hoc ipsi parim profuturum, si votis ejus non adsit, neque manifestam sententiam ferat, quæ criminatores suos revincat; quæ dicat: Frustra desidero Dei iudicium, quia lucem habitat inaccessibilem, et excelsus atque invisibilis à me conveniri nequit, ut coram eo agam. Quò significat sibi esse incomprehensibilia Dei iudicia, quemadmodum iisdem propemodum verbis Psalmista contestatur, dicens, Psal. 138, 6: *Mirabilis facta est scientia tua ex me; confortata est, et non potero ad eam. Quo ibo à spiritu tuo? et quò à facie tuâ fugiam? Si ascendero in caelum, tu illic es; si descendero in infernum, ades; si sumpero pennas meas diluculo, et habitavero in extremis maris: etenim illic manus tua deducet me, et tenebit me dextera tua, etc. Idem hoc loco dicitur, ut ipsum intelligamus de oriente et occidente, boreâ et meridie. Jobus igitur significat homines frustra longas ratiocinationes texere, cum enim universum orbem pervagati fuerint, nunquam tamen ad magna usque arcana Dei perventuros; siquidem omnem ipsorum captum et facultatem illa superant.*

Nota triplici modo à theologis Deum dici invisibilem: Primò, quia nullis oculis corporis videri potest, ni-

mirum prout est in se. Nam res omnino spiritalis, qualis est Deus, est extra objectum visus corporalis. Secundò, quia à nullo intellectu creato vi luminis naturalis clarè ut est in seipso videri potest, neque ullus intellectus est possibilis qui id viribus nature possit. Hoc modo invisibilis est omni creature, et soli sibi visibilis ac notus. Tertiò, quia etsi à mente creatâ per lumen gloriæ aliquo modo clarè videri possit, non tamen visione comprehensivâ, quâ nihil lateat videntem. Omnis enim visio beatorum infinitè abest ab ipsius visione comprehensivâ, et ipse infinitè omnem illorum visionem superat. Hoc modo quidam Patres dicunt Deum omni creature invisibilem et ignotum, et sibi soli notum ac visibilem. Vide Lessium lib. 1 de Perfectionibus, divinis cap. 2.

VERS. 10. — IPSE VERO SCIT VIAM MEAM, ET PROBANTI ME QUASI AURUM, QUOD PER IGNEM TRANSIT. Ac si aperte dicat: Videre quidem non valeo videntem me, et cum qui me subtiliter intuetur intueri non possum, sed propterea ipsum appello iudicem incorruptissimum, quod jam illi bene probatus exploratusque existam; de cuius iudicio atque sententiâ, quamvis non omnibus manifestâ, valde confido, quod quamvis illum non possit homo perspicere, at ille perspectas habeat omnium mortalium actiones, et quod non nisi ob præclarum suæ gloriæ ac mei quoque commodi bonique finem me ille tot æruminis exerceat. Ita Pineda noster. *Ipse vero scit viam meam*, id est, novit me inculpate vixisse. Tunc enim Deus seire dicitur, cum approbat, juxta illud, Joan. 15, 18: *Ego scio quos elegerim*; et in Psalmis: *Quoniam novit Dominus viam iustorum*, Psal. 1. Contra vero nescit quos reprobat; ait enim reprobis, Matth. 25: *Amen dico vobis: Nescio vos*. Quod autem subdit,

ET PROBANTI ME QUASI AURUM, QUOD PER IGNEM TRANSIT, in Hebræo ad verbum, omisso ignis vocabulo, habetur hoc modo: *Probavit me, quasi aurum exibo*. Sed nec Septuaginta faciunt ignis mentionem. Unde aliqui censent nostrum interpretem, paraphrasis officio functum, ex aliis sacre Scripturæ locis addidisse illud de igne, ex Proverbis, cap. 17, 5: *Sicut igne probatur argentum et aurum camino; ita corda probat Dominus; et ex Sapientia, cap. 5, 6: Tanquam aurum in fornace probavit illos; et ex Zachariâ, cap. 13, 9: Urat eos sicut uritur argentum; et probabo eos sicut probatur aurum*. Ubi Tertullianus, lib. de Fuga in persecutionibus, cap. 5, ait: *Cum exuriunt persecutionis ardore, tunc probantur de fidei tenore. Hæc erunt ignea jacula diaboli, per quæ fidei ustio et conflatio administratur*, etc. Quo etiam sensu S. Petrus ait: *Ut probatio vestra fidei multo pretiosior auro (quod per ignem probatur) inveniatur*, 1 Pet. 17. Syriacus legit: *Ut examinatio fidei vestra appareat excellentior quam aurum purgatum, quod per ignem purgatum est*. Et Isaïas ait, cap. 54, 16: *Eccce ego creavi fabricam sustinentem in igne prianas, et proferentem vas in opus suum*.

Ubi S. Hieronymus putat fabricam esse diabolum, qui halitu suo prianas ardere facit, et vasa fingit, id est, homines scelestos inflammat, quibus tanquam suæ in-

vidiæ et improbitatis instrumentis utitur ad honorum exitium, sed exercitium simul et probationem. S. Hieronymo suffragatur Haymo, Dionysius et Adamus. Impi igitur dum in justos insurgunt urendo, inflammando et persequendo, eosdem purificant, periclitant et perpoliunt, quod clarior et illustrior eorum virtus eniteat. Unde D. Gregorius, lib. 16 Moralium, cap. 15, ait: *Aurum in fornace ad naturæ suæ claritatem proficit, dum sordes amittit. Quasi aurum ergo, quod per ignem transit, probantur animæ iustorum, quibus exustione tribulationis et subtrahuntur vitia, et merita augentur*, etc. Hinc est quod David dixit, Psal. Hebr. 10, 2: *Dum superbit impius, incenditur pauper*. Quæ verba intelligit Haymo et S. Bruno de purgatione, quam tribulatio circa justos operatur. Examinatur enim aurum, dum incenditur, simul et purgatur de lae malis reductur. Sicut enim dixit S. Augustinus, lib. 4 de Civitate Dei, cap. 5: *Justis quidquid malorum ab iniquis dominis irrogatur, non est pena criminis, sed virtutis examen*.

In hanc sententiam pulchre occurrit locus Tertulliani, lib. de Fuga in persecutionibus, cap. 2, ubi ponderat iniquitatem et injustitiam deservire ad efficiendum testimonium pro commendatione virtutis et iustitiæ iis quibus iniquitas maxime adversatur. Cum enim impius virtutum persecutor, iustitiam insectetur, virtuteque pollentem hominem in odium virtutis aggressatur persequendo, eadem utique persecutione clarum elicit testimonium in commendationem virtutis; qui enim pro illa acerba patitur, evidenter testatur tantum esse illius valorem et meritum, quod pro illa tot adversa experit, imò læto animo sustineatur. Insuper iniquus persequendo justum, quantum èum illato examine probat, probatimque constituit. Sic ergo habet Tertullianus: *(Sic debemus præcedere Dei voluntatem circa fidei probationem, quæ est ratio persecutionis, sequi autem diaboli iniquitatem ad instrumentum persecutionis, quæ est ratio probationis. Nam et alius in quantum iustitiæ iniquitas annula est, in tantum materia est ad testimonium ejus, cuius annula est; et sic iustitia in infirmitate perficitur*, etc. Pulchre autem sanctus Gregorius, loco supra citato Jobum in hæc auri comparatione à præsumptionis suspitione delendit, dicens: *Nec elationis fuit, quod sanctus vir in tribulatione se positum auro comparavit; quia qui Dei voce iustus ante flagella dicitur est, non iudicio tentari permissus est, ut in eo vita purgarentur, sed ut merita crescerent. Aurum vero igne purgatur. Minus ergo de se aestimavit ipse quam erat, dum tribulationi traditus purgari se credidit, qui purgandum in se aliquid non habebat. Sciendum vero est, quia quamvis de se humilia sentiat animus iustorum, ea tamen quæ agunt quam sint recta conspiciunt, sed de eorum rectitudine non præsumunt. Unde adhuc subditur*

VERS. 11. — VESTIGIA EJUS SECUTUS EST PES MEUS; VIAM EJUS CUSTODIVI, ET NON DECLINAVI EX EA. Quasi nimirum à vestigio præcantis et iubeus Dei ne latum quidem, ut dicitur, unguem discesserit. Ubi illustris

metaphora est ducta ab illis, qui se duces alii præbent, et viam ostendunt, qui cum sint periti viarum, ad designatum locum optatumque securè deducunt; hos qui sequuntur, et in iisdem vestigiis pedem ponunt, non aberrant. Quod fecisse Abrahamum singulari obedientiâ et religione sacræ Litteræ testantur; ejus pedes sic divino pedi adhærebant, ut divelli ab eo non posset. Magnanimus Job. Illud idem hic de se prædicat: *Vestigia ejus secutus est pes meus*. In quo singularem Dei bonitatem et humanitatem licet animadvertere, qui obedientiam sic repetit à nobis, ut comitem et viæ ducem præbeat se, et divino pede curriculum omne dimetiatur, facem attollat, et in vario itinere flexu anfractuque dirigat. In Hebræo propriè est: *Apprehendit pes meus illius gressum*; magnamque emphasim habet. Quamvis enim verbum originale dicatur de manibus que aliquid apprehendunt, et tenent firmiter et tenaciter, transfertur tamen ad pedes, qui firmiter in hærent, nec à viâ deflectunt, etiâsi impellantur à turbine alove vim inferente. Ubi etiam notanda venit versio illa, quam adfert Cajetanus, quæ ab alio quidem explosa ut parùm literalis, mystico tamen sensui valde accommodata est, et à metaphorico loquendi modo, quo Job utitur, minimè abhorret. Existimat ergo legi posse: *In beare tuo vidit pes meus*. Nam licet videre pertineat ad oculos, non ad pedes, tamen metaphoricè pedes, id est, animi affectus, dicuntur videre, quia non moventur, nisi videndo et intendo præcepta, juxta illud Salomonis, Prov. 4, 25: *Oculi tui recta videant, et palpebræ tuæ præcedant gressus tuos*. Ita autem inspicere mandata, ut pes moveatur ad exequendum illa, verè beas nos, quia, ut dixit Ecclesiasticus, cap. 25, 37, *nihil dulcius quam respicere in mandatis Domini*. Unde non sine mysterio vocem Hebræam, cui respondet nomen *vestigia*, interpretatur Cajetanus *beare*, seu beatitudinem, ut sensus sit: *Beare tuam secutus est pes meus*; quò denotatur beatitudinem nostram in eo sitam esse, ut Dei vestigia sequamur, et vias ac semitas ejus custodiamus: Unde David Psalms ab hac beatitudine inchoavit dicens, Psal. 1, 1: *Beatus vir, qui non abit in consilio impiorum, etc., sed in lege Domini voluntas ejus*. Et Psalmum centesimum decimum octavum, qui totus est de diviâ lege, sic exorditur: *Beati immaculati in viâ, qui ambulavit in lege Domini*. Et Christus Dominus etiâ in evangelio sermonem in monte habitum ita exorsus est, ut nomen beatitudinis adjungeret actibus virtutum, quibus præcepta et consilia Evangelica implentur, ut cum dixit, Matth. 5, 3: *Beati pauperes, beati mites*, etc. Hæc enim si rectè meditemur et observemus, nos facient beatos plene quidem in futuro seculo, ex parte etiâ in presenti. Nam qui post Agnum currit in hac viâ, ejus cuncta sequens vestigia, sequetur etiam in alterâ quocumque ierit, omnimodâ ejus fruens gloriâ.

Isius ergo lectionis sensus ad nostrum institutum erit, ac si dicat: Nequaquam pes meus aberravit, lassatus aut dimotus fuit à sequendis vestigiis Dei, iisdemque perpetuò premendis. Imò si alati aliquando visi

sunt pedes, nunc mei oculati profectò erunt, neque dormitabunt, aut dormient, cum videant bectitudinem, quam promisit Deus sequentibus se, et palmas ac bravium quod proposuit gradientibus, imò currentibus et decertantibus in stadio hujus viæ et vitæ: Minimè itaque pedes mei à Deo deflectent, cum attentos habeant oculos, sed insistent vestigiis ejus, neque tanto proposito exemplo et oblato premio consistent immobiles. Hinc etiam David in Psalmis præcatur: *Perfice gressus meos in semitis tuis, ut non moveatur vestigia mea*, Psal. 16, 5. Quod eleganter S. Hieronymus interpretatur: *Sustenta gressus meos in callibus tuis, et non labentur vestigia mea*. Ubi Hebræum *תמך* thamod significat sustentare (quod idem verbum positum est in Exodo, cum sermo est de sustentatione manuum Moysis); quia maxima perfectio est firmos habere pedes, et sustentatos in viâ Dei; proinde Vulgatus noster, ut puto, dixit: *Perfice gressus meos in semitis tuis*. Quod symbolum placuit Coelestino II pape, item Honorio III, et Gregorio X, teste Alphonso Gaconio, in Vitis pontificum. Ubi observanda est expositio D. Thomæ, qui existimat habitus ab actibus generatos remanere in nobis veluti vestigia, quæ proinde debent confirmari et exerceri acibus ipsis repetitis veli gressibus impressis, ne aboleantur et penitus extinguantur; proindeque sensus est: Perfice et sustenta gressus seu actus meos secundum præcepta tua, ne moveantur, labantur, et deleantur vestigia et habitus, quorum conservatio et perseverantia pendet maximè ab exercitio, nam otio et desidâ facit perire. Cunctodit igitur vias, Dei, qui non sic exorbitat, ut eas relinquat, sed in eis currendo proficit; et si aliquando et infirmus offendit aut titubat, proficit autem in currendo peccata, donec perveniat ubi sine peccato est. Ita S. Augustinus, tom. 7, lib. de Perfectione justitiæ contra Coelestium.

Sed quid est quòd Job non dixit, vestigia ejus secuti sunt pedes mei, sed pes meus? nunquid unico tantum pede sequebatur Dei vestigia? Absit. Sic enim difficillimè ambularet, vel claudicaret in duas partes, sicut quondam Israelitæ. Sed cum pedes anime, ut jam diximus, sint ejus affectus, anime autem duplex sit pars affectiva, altera inferior, quæ carnem, altera superior, quæ mentem vel spiritum attingit, ita duplex est pes vel affectus, alter partis sentientis, alter verò partis rationalis, in quâ liberum est arbitrium; et hic pes sufficiens est ad sequenda Dei vestigia, etsi alter repugnet, vel contradicat; ita enim testatur D. Paulus, dicens, Rom. 7, 22: *Condelector legi Dei secundum interiorem hominem; video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, et captivantem me in lege peccati*; et paulò post: *Ego ipse mente serio legi Dei, carne autem legi peccati*. Sed ut ostendat hæc sine culpâ posse contingere, subjicit, Rom. 8, 1: *Nihil ergo meo damnationis est tuis qui sunt in Christo Jesu, qui non secundum carnem ambulant*. Ideò ergo S. Jobus unius duntaxat pedis mentionem fecit, quia iste, qui ad mentem spectat, necessarius est et sufficiens ad Christi vestigia sequenda, quamvis vi-

gente hæc carnis repugnantia, sequela non erit tam jeunda, nec tam velox, sicut quando ex Dei gratiâ caro subjicitur spiritui, et homo interior et exterior illâ gaudent concordia, de qua Psaltes ait, Psal. 54, 14: *Tu verò homo vivans, dux meus, et notus meus, qui simul mecum dulces capiebas cibos, in domo Dei ambulabimus cum consensu*. Fortè hanc concordiam obtinuerat Job; et ideò solem dixit: *Vestigia ejus secutus est pes meus*, ut indicaret omnes ejus affectus carnis et spiritus in unionem redactos, ac si essent unus pes, summo consensu Dei legem esse secutos. Nec inusitatum est in Scripturâ singulari uti pro plurali ad denotandam plurium unionem et concordiam, juxta illud I Esdræ, cap. 2, 64: *Omnis multitudo quasi unus*. Cæterum constantiam suam in lege Dei magis inculcans subdit:

VERS. 12.—A MANDATIS LABORUM EJUS NON RECESSI, ET IN SINU MEO ABSCONDI VERRA ORIS EJUS (1). Quæ præcedenti versu vocaverat *vestigia* et *viam* ejus, hic vocat *mandata* atque *verba oris illius*, quæ se contempsisse profitetur, et in sinu suo tanquam rem pretiosam et summè dilectam abscondisse; et quintuplici phrasi eandem sententiam exprimit, replicat et inculcat, ut ostendat se observasse non unum vel alterum Dei mandatum, sed omnia, non remisse, sed plene et perfecte, non solum exterius, sed interius et ex toto corde. Porrò illud: *A mandatis laborum ejus non recessi*, S. Gregorius, lib. 16 Moral., cap. 27, sumptam dicit similitudinem à servis, qui multo studio intendunt prælatis obtemperare, qui non solum obaudiunt dominis, dum aliquid clarâ voce et expressis verbis præcipiunt, imò verò infixis oculis et patulis auribus intendunt, si quid fortè mussitet aut obmurmuret dominus, ut illud statim opere explant. Audi Gregorium: *Sicut bene obsequentes famuli dominorum suorum vultibus semper intenti sunt, ut ea quæ præceperint festinè audiant, et implere contendant, sic justorum mentes per intentionem suam omnipotentem Domino assistant*. Mandata autem intelligit non scripta (Legem enim scriptam Job præcessit), sed in-

(1) Ex hoc loco, uti ex v. 22 capitis præcedentis, colligendum videtur, Jobum non ignorasse legem in Sinu clausam; neque enim aliam novissimè legem, quam Deus ore tenens tradiderit, præter Moysæ; vel præcepta à Deo Noemô tradita, quibus homicidium et usus sanguinis animalium interdichebantur. Sed hæc Noachidarum præcepta nihil ferunt satis exploratum de hominis erga Deum officio. Ante Moysen ejusmodi officia ratio Dei gratiâ et patriarcharum monitis confirmata moderabatur. Constantè assertimus, Jobum aliquid novisse ex legibus Domini moralibus, quantum præceptis Hebræorum ritualibus non obligabatur. Cæterum cum hunc librum Judæus auctor scripsisset, Jobum loquentem sæpè phrasibus et sententiis Israelitarum inducit.

IN SINU MEO ABSCONDI VERRA ORIS EJUS. Prisco more obtinebat, ut pretiosissima qualibet in sinu conderentur. Munera de sinu impius accipit, ait Sapiens. In sinu pariter tali vel sortes reponebantur. Sinu utuntur Turcæ perinde ac perâ, committunt enim sinui marsupia, syngaphas, sudariola, etc. Hebræus: *Præceptum laborum ejus non abscondi de sinu meo*. Verum Septuaginta Vulgatæ lectionem exhibent: *In sinu meo abscondi verba ejus*. (Calmet.)

sita menti; sicut S. Jacobus appellat *insitum verbum*, cap. 4, 21. Vult nimirum dicere, ut Nicetas in Catenâ explicat, in mentis recessibus cum leges dictas Dei haberet inclusas, quasi cum sis satius, factus conglutinatus esset, sic ipsas illas sese incredibili animi voluptate servasse divinæque voluntati mente sedatâ, certo proposito atque consilio, nullâ necessitate coactum esse obsecutum. Talis utique fuit David, cum dixit, Psal. 39, 9: *Deus meus volui et legem tuam in medio cordis mei*; et rursum, Psal. 118, 11: *In corde meo abscondi eloquia tua, ut non peccem tibi*. Declarat vehementer desiderium erga mandata ser eloquia Dei Deumque ipsum, quem habet, qui habet illa et custodit, atque, cum exquirat ipsum in toto corde, nec ullo modo repelli velit ab eo, sive à mandatis et eloquiis illius, et hæc ipsum consequenter se collocasse intra cordis arcana penetralia, ibique abscondisse, ne cui lateri ulius pariter aditus hæc suffrandi, ac Deum ipsum illi auferendi, persuadendo scilicet peccatum, per quod solum Deus amittitur, et à mandatis ejus repellitur. Itaque ne peccet unquam, ait, se mandata et eloquia divina nunquam velle tradere oblivioni, sive de memoriâ corde deponere. Præterea indicat, sicut ex corde via exterior procedit, ita vitam anime esse verbum Dei, quòd sanctus Petrus asseruit esse *verbum vitæ*, et S. Jacobus (uti paulò ante dicebamus) cognominavit *spiritum, insitum*, quod potest salvare animas. Salomon quoque jubet sub personâ Sapientiæ, qui est Deus ipse, ut sermones et eloquia ipsius custodiamus in medio cordis nostri, Prov. 4, 21, quia vita sunt invenientibus ea; suscipi quoque vult et abscondi penes nos, et quasi pecuniam queri, et sicut thesaurus effodi. Faciebat hoc S. Jobus, cum dicebat: *In sinu meo abscondi verba oris tui*. Sic etiam Deipara Virgo: *Maria conservabat omnia verba Dei, conferens in corde suo*, Luc. 2, 19. Abscondio autem ista innuit cor esse veluti armarium, unde promanant arma contra tentationes; peni, ex quo petantur alimenta fovende; ac fulcenda; imbecillitati nostræ; thesaurum, qui suppeditat opes ad virtutes comparandas; sedem ad domicilium jam occupatum et plenum eloquiis Dei, deoque ipso, ita ut nihil admittat alienum à Deo, vel repugnans illius voluntati. Postremò abscondere in sinu cordeve eloquia Dei, est ea velle seriò implere, non simulatè, ficte aut exterius tantum, ne Deus labis honoretur, cor verò longe sit ab ipso. Ita Lortinus noster in Psal. 118, vers. 41.

VERS. 15.—IPSE ENIM SOLUS EST, ET NEMO AVERTERE POTEST COGITATIONEM EJUS; ET ANIMA EJUS QUODCUMQUE VOLET HOC FECIT. Gravem et prægnantem causam reddit, cur sibi Deus non sit deserendus, licet quibuscumque ab eo afflictor incommodis. Quod rectè Stunica monet maximè notandum ad vitam nostram instituendum; nam si, inquit, alius esset Deus, ad quem à Deo deficientes possemus perferre, esset aliqua tanta venientis excusatio; sed cum ipse solus sit, et nemo possit impedire quominus fiant quæ facere cogitaverat, quamquam quis medicinam incom-

modis suis adferat, si Deum fugiat, si viam, vestigia et mandata ejus relinquat, aut ejus gratiam ullo modo exulceret? Dnas profert Jobis rationem, ob quas legem Dei observaverit, nec a Deo etiam flagellatus recesserit: Primum, quia ipse solus est Deus, honorum omnium largitor et auctor, cui omnes eo nomine amorem debent et observantiam; alteram, quia repugnare illi nemo potest, aut a suscepto consilio voluntatem ejus avertere; faciet enim quod ipsi colliberit, etiam contra steterit rerum universitas. Quâ ratione, capite nono, etiam unus est, dicens: Si repente interroget, quis respondebit ei? vel quis dicere potest: Cur ita fecit? Deus, ejus tra nemo resistere potest, et sub quo circumant qui portant orbem. Quans ergo sum ego, ut respondeam ei? Et inferius: Non est quâ utrumque valeat arguere, et ponere manum in ambobus. Ad que loca vide que diximus.

David etiam de probatione suâ verba faciens, hujus cause mentionem fecissæ videtur, dicens, Psal. 138, 7: Quò tibi à spiritu tuo, et quò à facie tua fugiam? Si ascendero in celum, tu illic es, etc. Ita Christus à multis discipulis desertus, cum duodecim Apostolos rogaret, Joan. 6, 68: Numquid et vos vultis abire? rectè nomine omnium respondit Petrus, Domine, ad quem ibimus? Nullam enim tutum reliquum est relinquit, Deo deserto; quare ut fugiamus iratum, ad eundem ipsum misericordiam nos oportet confugere, dicentes id quod est in Osea, cap. 6, 2: Venite et revertamur ad Dominum, quia ipse cepit, et sanabit nos; percutiet, et curabit nos. Quam rationem si leves et temerarii homines bene considerarent, fortè desinerent, quando cum malis conflictantur, et Deo contumeliosè maledicere, et sceleratissimos moliri modos, quibus miserias suas sublevarent, in quos certè quadrat quod Christus Saulo dixit, Act. 9, 5: Durum est tibi contra stimulum calcitrare.

Quod autem ait: Ipse enim solus est, et nemo avertere potest cogitationem ejus, ad verbum est in Hebræo: Et ipse in uno; et quis revocabit eum? Et potest sic explicari, ac si dicat: Si aliquod ipse decretum fecerit de aliquo vel honestando, vel affligendo, quis illud movebit? Quam sententiam Septuaginta sic reddiderunt: Si autem et ipse sic decrevit, quis est qui contradicat ei? Ipse enim voluit, et fecit. Hanc etiam sententiam posuit Isaias, cap. 43, 27: Dominus exercituum decrevit; et quis poterit frustrare? Et manus ejus extenta; et quis avertet eam? Hinc etiam in Genesi, cum Joseph de cursu rerum spuram loquatur, sic agit cum fratribus, Gen. 50, 19: Nolite timere, nam Dei possessum resistere voluntati? In Hebræo est: Nam Dei loco ego sum? Aquila et Symmachus vertunt: Numquid enim pro Deo ego? hoc est, non sum res mihi mea: meâ voluntate agende, non sum norma et amissis mihi; subsun allegari voluntati. Deus solus est, qui se omniâque regit suo arbitrio. Unde Clemens Alexandrinus in Protreptico de divinitate disserens: Ipsius, inquit, Dei sola voluntas est mundi productio; solus enim Deus fecit, quoniam ipse quoque solus est revera Deus;

sola voluntas operatur, et ejus solus velle factum esse consequitur. Eodem modo S. Chrysostomus, orat. 2 de incomprehensibili adversus Anomæos, de eodem mundi opificio et angelorum procreatione agens: Satis, inquit, illi fuit ad omnia velle; ipse auti nobis voluntas nullum affert laborem, ita nec illi et tot tantasque procreasse virtutes. Hoc propheta declarans, agebat, Psal. 135, 6: Omnia quocumque voluit fecit in celo et in terrâ. Vides ut non ad ea solum que in terrâ sunt, sed eas quoque que sunt in celo virtutes condendas, illius voluntas sola sufficit? Etenim (ut ait Theodoretus, serm. 4 contra Græcos) (quod cæteris artificibus est materia et instrumenta, nec non tempus, et labor, et scientia, et diligentia; hoc universorum Deo voluntas.)

Porrò pulchrè ad hunc locum S. Gregorius lib. 16 Moralium, cap. 16, expendit, quomodo hic soli Deo tripliciter esse dicens: Numquid namque non sunt angeli et homines, celum et terra, per et maria, et cuncta volatilia, quadrupedia, atque reptantia; et certè scriptum est, Gen. 2: Creavit, ut esset omnia. Cùm ergo in rerum naturâ tam multa sint, cur beati viri (quæ nunc dicitur: Ipse enim solus est? Sed aliud est esse, aliud mutabiliter, atque aliud immutabiliter esse; sunt enim hæc omnia, sed principaliter non sunt, quia in semetipsis minime subsistunt, et nisi gubernantis manus teneantur, esse nequaquam possunt, etc.

Cæterum hic nota, solum Deum absolute dici esse, et qui est, Græcè ἔσθ, ut Septuaginta vertunt. Primum, quatenus est fons et causa totius esse, cum omne esse et omne ens ab ipso sit, et assidue ab ipso sicut lumen à sole dependeat.

Secundo, quia non habet aliquod esse limitatum, neque est hoc vel illud, sicut angelus vel homo, sed universè est, totum esse in se completens, et ab æterno anticipans, cum tota essendi plenitudo, tota que entis latitudo et ampliitudo in ipso plenissime et eminentissime continetur.

Tertio, quia sempiternè est, suo esse suæque vitæ totam implens, adæquans, in se completens et ambiciens æternitatem.

Quarto, quia immensè est, totam implens spatiorum imaginabilem immensitatem.

Quinto, quia immutabiliter est, omnia sua ita simul habens et firmiter possidens, ut nihil unquam possit amittere, cum omnia habeat per suam immutabilem essentiam cui nulla potest fieri accessio, nulla decessio. Plura de his vide apud S. Dionysium lib. de divinis Nominibus, cap. 5, et ibidem nostras annotationes, D. Thomam in primâ parte quest. 13, art. 11, et Lessium, lib. 1 de Perfectiombus divinis, cap. 1, et fuisse Perierum nostrum in cap. 5, Exodi, disputatione 12 et 15.

VERS. 14. — CUM EXPLEVERIT IN ME VOLUNTATEM SUAM, ET ALIA MULTA SIMILIA PRÆSTO SUI ET. III EST, postquam Deus in clamitate meâ quicquid statuit egerit, iterum absque culpa multas cladis permissis, quas in promptu habet, nulli potest inferre. Hinc si

ex illius manu, quod fieri non potest, aliquid telum extorqueri contingeret, quid hominico inde commoditatis haberet, cum Deo, postquam in puniendo aut excedendo suam exhaussisse pharetram videatur, præstò sint alia tela quam plurima, que pro sua voluntate ad hominum sive punitionem sive probationem intorqueat? Constat enim Deum pro sua omnipotentia universalique rerum dominio talem esse, qui possit rebus creatis uti pro libitu, ac proinde sine ulla injustitiâ valere quemlibet hominem affligere quantumvis innocentem; ex quo efficitur ipsam summopere timendum colendumque esse, ejusdemque legem non sine insigni audacia recedique notâ violari. Si enim innocens sit plecti, quid poenæ impius non feret? juxta illud Christi, dum ad crucifixionem duceretur, dicens, Matth. 25, 51: Quia si in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet? Causas autem, cur etiam innocens à Deo affligatur, paulò ante ad vers. 7, attulimus; quas ibidem vide.

Cæterum versus hic in Græco et Hebræo nonnulli aliter effertur; in Græco quidem Septuaginta sic transferunt: Propterea super ipsum trepidari, et communit sollicitus fui de eo. Alias: Super illo sollicitus fui. Quod Græcus Scholiastes in Sixtinâ editione citatus sic exponit, q. d.: Considerans quomodo se habeant res meæ, exterritus et conturbatus sum nesciens causam plagæ. S. Augustinus vertit: Apud eum festinavi. Hebræus verò textus habet: Nam perficiet statutum meum; et talia multa sunt cum eo. Hoc est, quidquid statuerit de me, id perficiet et complebit nemine impediendo; et talia multa sunt penes eum, que facere solet absolutâ suâ potentia et auctoritate. Quamvis autem duplex et ambigua sit sententia, loci tamen circumstantia ostendit nobis quis sit sensus; Jobum nimirum intellexisse, fore ut Deus quæ de ipso constituerit perficiat. Quò quidem significat nos in terris minime regi fortunâ aut casu, cum Deus quid nobis futurum sit constituat; quando enim nos in mundo collocavit, nequaquam nos temerè exposuit, aut equipiam fortunæ commisit, ut fortuito ambularem, sed devitâ et morte nostrâ id quod futurum est constituit. Cognoscamus igitur nos ita esse sub ductu Dei nostri, ut Christo teste, non possit pilus capitis nostri cadere in terram nisi eo ita volente ac permittente; si enim ejus providentia se usque ad passeres et vermiculos terre protendit, quomodo plus erga nos, quos longe pluris facit, utpote quos ad suam imaginem et similitudinem creavit ac formavit? En quod nobis hic notandum est diligenter, scilicet nunquamque nostram habere statutum seu decretum; hoc est, Deum, cum nos in hoc mundo collocavit, ab initio constituisse quid velit nobis fieri, eumque gressus nostros ita regere, ut tam vita quam mors nostra sit in manibus ejus posita, nosque frustra sine ipso hoc vel illud aggressuros esse ex nobis. Nam cum debemus progredi, retrogredimur, nisi Deus nos ducat.

Discamus igitur a in ita obstupescere, et attoniti esse, cum res in mundo turbatas videbimus; quasi Deus abset, aut de nobis non cogitaret; prospexit enim et prospicit omnibus, quia nihil in totâ rerum naturâ totoque universo fieri potest, quod ipse antea in hæc infinitâ sapientie suæ exactissime non consideraverit, et quasi deliberarit, an conveniat illud velle ut fiat, aut saltem velle permittere, seu non impedire. Quæ consideratio, et (ut sic dicam) deliberatio antecedit omne decretum tam permissivum quam effectivum circa singula. Omnium enim eventuum causæ è manu ipsius ita religate tenentur, ut sine illius nutu nulla possit in ullam actum emicare. Unde nihil sine illius providentiâ fieri potest. Licet autem propter peccatum et arbitrii libertatem multam in rebus præsertim humanis videatur permittere errare, nihil tamen permittit nisi summâ ratione et quasi præviâ deliberatione. Deinde quicquid modo inordinatum videtur, ipse postea ad exactissimam justitiæ æqualitatem et pulcherrimum ordinem revocabit. En igitur quomodo nosmetipsos in providentiâ Dei consolari oportet, que naturam rationalem congruentissimis modis, externis et internis, legibus et exemplis, illustrationibus et affectionibus, minis et promissis, beneficiis et flagellis ad proprium finem dirigit. Et quamvis diabolo permittat aliquam tentandam et vexandi potestatem ad nostrum exercitium et majus meritum, ita tamen illum cohibet, ut parùm possit, si volumus illi resistere, et in re nulla consentire. Ita enim Deus nos in suâ curâ et tutelâ habet, ut diabolum quicquid molitur, non possit quâ molitur perficere, cum imminet illi providentiâ illa cœlestis. Unde sequitur, nequaquam diabolum, sed solum Deum cum Jobo nobis timendum ac reverendum esse. Unde subdit:

VERS. 15. — ET DICENDO FACIE EJUS TERRÆTUSSEM, ET CONSIDERANS REM TİMORE SOLLICITUS. Propter rationes, inquit, allatas, tantæ majestatis magnitudine percellor, quam dum contempler, timore concutor. Ita Joannes à Jesu Maria; qui bene notat hic non agi de conscientie sibi malè conscia; metu, sed de divinæ majestatis timore, quo et innoxii tanguntur tantò certè castius, quomò à culpa longinquius. De bono hujus timoris Domini eleganter Tertullianus, lib. de Præscriptionibus adversus hæreticos, cap. 43, in hunc modum ait: Ubi Deus, tibi metus in Deum, qui est cunctium sapientie. Ubi metus in Deum, tibi gravitas honesta, et diligentiâ attonita, et cura sollicita, et collectio explorata, et communicatio deliberata, et promotio emerita, et subjectio religiosa, et apparatus devota, et processio modesta, et Ecclesiæ unita, et Dei omnia et et lib. de Penitentia, cap. 6: Dominum simul cognoveris, times; simul insperes, reverearis. Vide que ad cap. 4, vers. 4, de timore Dei ejusdemque Græcæ etymologiâ notavimus. Sic etiam infra cap. 28, vers. 28: Ecco timor Domini ipsa est sapientia; pro timore in Græco est *θεωφορία*, hoc est, Dei cultus, et reverentis animi religio; et iterum primo capite: Numquid Job frustra timet Deum? in Græco est *κόλι*; quasi divinitus prodita coli oracula demputiare omnibus velle videatur, nullam esse Dei venerationem sine casto et pio metu, et ab his qui Deum non timent, neque ritè et propriè eumdem coli. Ad

extremum inde etiam factum est, ut in arcibus litteris inter nomina Dei numeretur timor, et pro eodem ipso Deo ponatur. Quomodo patriarcha Jacob loqui solebat, ut in Genesi, cap. 31, 42: *Nisi timor Isaac adfuisse mihi, hoc est, Deus, quem timuit Isaac, ait Vatablus. Et in fine capituli dicitur jurasse per timorem patris sui, etc.*

Verum ut abeamus a vocabulo, et rem ipsam consideremus, exigitur à nobis merito sanè timor Domini, gonior opifexque reverentia, quam debemus rerum principi Deo et augusto parenti ob infinitam majestatem, justitiam terrenam orbem, insuperabilem potentiam et supremum in omnia dominatum. Quod Salviatus pietate singulari de se loquens, expressit lib. 4 de Gubernatione, cum ait: *Tanta est majestatis sacra et tam tremenda reverentia, ut non solum ea que ab illis contra religionem dicuntur horrere, sed etiam que pro religione nos ipsi dicimus, cum grandi metu ac disciplina dicere debeamus.* Sed magnificentius Jeremias et majori velut tuba, cap. 10, 7: *Quis te non timebit, ô rex gentium? tuum est enim decus. Regem vocat absolute, cui mirum qui dicuntur inter homines reges regum et monarchæ, ut de grege minuti famulantur. Illa enim verba que sequuntur, tum est decus, id significant. Decus illud et regni decor est majestatis summe nomen, est regalis auctoritas, monarchium imperium, dominatus augustus, cui se parem nemo nisi veors et insanus putet. Hanc absolute in omnes potentiam, hoc inexplicabile robur, brachium illud extensum, et tanti regis longam manum, sceptrum adamantinum, opes superbas, vocem fulminantis Dei, et cum voluerit, imos, summos, pro arbitrio suo preteritis, justam causam esse putavit Jobus tanti imperatoris venerandi et timendi; unde subdit:*

VERS. 16.—DEUS MOLLIVIT COR MEUM ET OMNIPOTENS CONTURBAVIT ME. Id est, Deus animum meum ærumnis et timore suo penitus subegit et liquefecit, ducta metaphorâ à ferro, quod in fornace emollitur ad omnem quam faber voluerit formam suscipiendam. Sic videlicet cor hominis prosperitati assuetum, dum tentationis ac tribulationis igne succenditur, mitescit, lenitur, molliuit. Et quidem cum Jobus Deum semper tenuisset, peculiare quidpiam observasse videtur, quod ad cor emolliendum pertinere; quod fortasse significavit per adjuncta verba: *Omnipotens conturbavit me.* Nam et qui pie timet, sed absque malorum tolerantia consistit, statim ut à Deo per immissas calamitates tangitur ac perturbatur, de illa integrâ tutâque cordis affectione multum remittit; que certè remissa satis aptè molliio appellatur. Ubi notatu dignum est Jobum ejusmodi terrorem et pavorem concepsisse, propterea quod Deus ipse cor molliaverat, cumque et

CAPUT XXIV.

1. Ab Omnipotente non sunt abscondita tempora; qui autem noverunt eum, ignorant dies illius.

quidem persequendo perterruerat. Eò enim Jobus significat, se, quamvis semper Deum timeret, afflictionibus tamen peculiariter emollium esse, et singulari propterea timore subactum. Unde intelligimus nobis plusquam necessarium esse affligi; aliâ enim instar equorum ferocium petulantibus essemus; et quid sit Deo obedire ipsive subijci nesciremus. Ceterum postquam timorem illum conceperimus, etiam exemplo Jobi recreabimur, scientes Deum nolle nos à se alienare, sed potius velle allicere.

Notandum autem hic mysterio non vacare, quod Job ipsam emolliationem primo loco posuerit, et postea conturbationem, cum tamen hæc reipsa præcesserit. Est enim quod theologi dicunt, conturbationem posteriorem esse in intentione, etsi prior sit in executione, contra verò emolliationem, que posterior quidem est in executione, priorem esse in intentione Dei.

Pulchrè ad hunc locum S. Gregorius, lib. 16 Moralium, cap. 18: *Ex divino, inquit, munere cor justum molli dicitur, quia superni iudicii timore penetratur. Non autem secunda, sed perturbata sunt corda bonorum, quia dum futuri examinis pondus considerant, quietem hic habere non appetunt, securitatem suam distractionis intimæ consideratione perturbant; qui tamen inter ipsa timoris supplicia scæpe animum revocant ad dona, et ut semetipsis consolatione refocant, inter hoc quod metuent reducunt oculos ad dona que accepturum, ut spes sublevent, quem timor premit.* Unde et sequitur:

VERS. 17.—NON ENIM PERIT PROPTER DIVINITES TENEBRAS, NEC FACIEM MEAM OPERIET CALIGO. Id est, nondum proors despero de salute, nam licet gemam et quætar propter incumbentes mihi tenebras tribulationum, necdum tamen plena caligo faciem meam operiuit, neque destitutus sum usu rationis aut lumine seu naturali seu supernaturali; sed ope ac gratia Dei erectus maneo fide, et spe, et charitate constanti in Deum. Vir fortis scilicet neque audax, neque timidus est, sed ubi expedit erigit animum; et audent; vel mutato consilio, ut sapientem plerumque decet, pericia timet, quæ adoriit temeritas ferat. Ergo audacia et timor vitio vertuntur, si consilium desit, laudi tribuantur, si adsit, Jobus igitur se religioso consilio timore Dei affici factus est; ne verò quis animo constanti notam inureret, subdit se non perisise aut blasphemiam aut desperationem, vel concidisse aut examinatum esse propter tenebras, hoc est, calamitates imminentes seu presentes, neque in signum de generis animi faciem velâsse. Unde Joannes à Jesu Maria infert, magnanimitatem Jobi; et in passionibus regendis artem miram hoc loco nobis proponi, merita que commendari.

CHAPITRE XXIV.

1. Car, puisque les temps où Dieu récompense la patience des justes, et où il punira les crimes des méchants, ne sont point cachés au Tout-Puissant, pourquoi faut-il que ceux qui le connaissent, qui l'aiment et qui le servent, ignorent ses jours, où il rendra à chacun selon ses œuvres?

2. Alii terminos transtulerunt, diriperunt greges, et paverunt eos.

3. Asinum pupillorum abegerunt, et abstulerunt pro pignore bovem viduæ.

4. Subverterunt pauperum viam, et oppresserunt pariter mansuetos terræ.

5. Alii quasi onagri in deserto egreduntur ad opus suum; vigilantes ad prædam, præparant panem liberis.

6. Agrum non suum demunt; et vineam ejus, quem vi oppresserint, vindemiant.

7. Nudos dimittunt homines, indumenta tolentes, quibus non est operimentum in frigore;

8. Quos imbres montium rigant; et non habentes velamen, amplexantur lapides.

9. Vini fecerunt deprædantes pupillos, et vulgum pauperem spoliaverunt.

10. Nudis et incedentibus absque vestitu, et esurientibus tulerunt spicas.

11. Inter acervos eorum meridiati sunt, qui calcatis torcularibus sitiunt.

12. De civitatibus fecerunt viros gemere, et anima vulneratorum clamavit, et Deus multum abire non patitur.

13. Ipsi fuerunt rebelles lumini, nescierunt vias ejus, nec reversi sunt per semitas ejus.

14. Mane primo consurgit homicida, interficit egenum et pauperem; per noctem verò erit quasi fur.

15. Oculus adulteri observat caliginem, dicens: Non me videbit oculus; et operiet vultum suum.

16. Perfidit in tenebris domos, sicut in die condixerant sibi, et ignoraverunt lucem.

17. Si subito apparuerit aurora, arbitrantur umbram mortis; et sic in tenebris quasi in luce ambulat.

18. Levis est super faciem aque; maledicta sit pars ejus in terrâ, nec ambulet per viam vinearum.

19. Ad nimium calorem transeat ab aquis nivium, et usque ad inferos peccatum illius.

20. Obliviscatur ejus misericordia; dulcedo illius vermes non sit in recordatione, sed conteratur quasi lignum infructuosum.

21. Pavit enim sterilem, et non parit, et viduæ benè non fecit.

22. Detrahit fortes in fortitudine suâ; et cum steterit, non credet vite suæ.

23. Dedit ei Deus locum penitentiae, et ille

Rien ne serait plus propre qu'une telle connaissance à soutenir les justes dans les maux qu'ils souffrent sans leur mériter, et à les consoler des crimes qu'ils voient commettre aux méchants avec une impunité dont on ne peut disconvenir.

2. En effet, les uns passant au-delà des limites de leurs terres, s'emparant de celles des autres, ravissent leurs troupeaux, et les mènent dans leurs pâturages, comme s'ils en étaient les maîtres.

3. Ils saisissent l'âne des pupilles, et ils emmènent pour gage le bœuf de la veuve, qui faisait toute sa subsistance.

4. Ils renversent la voie des pauvres, ils les contraignent de prendre des routes détournées pour éviter de tomber entre leurs mains, et ils oppriment tous ceux qui sont doux et humbles sur la terre, ils les obligent de se cacher, pour se dérober à leur fureur.

5. D'autres sont dans le monde, comme des ânes sauvages dans le désert; ils vont au butin comme à leur ouvrage; ils cherchent leur proie dès le matin, pour donner de quoi vivre à leurs enfants.

6. Ils moissonnent le champ qui n'est point à eux, et ils vendangent la vigne de celui qu'ils ont opprimé par violence.

7. Ils renvoient les hommes tous nus, après les avoir dépouillés; et ils ôtent les habits à ceux mêmes qui n'ont pas de quoi se couvrir pendant le froid;

8. Qui, demeurant ainsi exposés aux injures de l'air, sont percés par les pluies qui tombent du haut des montagnes, sous lesquelles ils sont obligés de se retirer; et qui, se trouvant sans vêtements, embrassent les pierres pour couvrir leur nudité.

9. Ils ravissent le bien des pupilles par force, et ils dépouillent les pauvres peuple.

10. Ils arrachent jusqu'à quelque peu d'épis à ceux qui sont nus, qui vont sans habits, et qui meurent de faim.

11. Ils se reposent sur le midi au milieu des tas de fruits qu'ils ont enlevés à ceux qui, après avoir foulé le vin dans leurs pressoirs, sont néanmoins dans la soif, étant privés du fruit de leurs travaux.

12. Ils font soupirer les hommes dans les villes par leur tyrannie; et les âmes blessées par leurs violences poussent leurs cris au ciel. Et cependant Dieu ne laisse-t-il point ces écarts impunis? Perd-il d'abord ces méchants? Non, sans doute.

13. Ils ont été rebelles à la lumière; ils n'ont point connu les voies de Dieu; et après s'en être écartés par malice, ils se sont point revenus par la pénitence dans ses sentiers. Néanmoins Dieu les souffre jusqu'à la fin de leur vie.

14. Le meurtrier se lève dès le matin; il tue le faible et le pauvre pendant le jour; et durant la nuit, il dérobo comme un larron.

15. L'œil de l'adultère épie l'obscurité de la nuit; il dit: Personne ne me verra; et il couvre son visage, pour n'être pas connu.

16. Il perce les maisons dans les ténèbres, pour aller trouver le complice de ses crimes à l'heure qu'ils s'étaient donnés pendant le jour, et ils n'ont point connu ni aimé la lumière.

17. Si l'aurore paraît tout d'un coup, ils croient que c'est l'ombre de la mort, tant ils ont peur d'être découverts et surpris; ainsi ils se retiennent assés qu'ils paraissent, et ils marchent dans les ténèbres, comme les autres dans la lumière.

18. La crainte qu'a été d'adultère d'être entendu en marchant, fait qu'il est plus léger que la surface de l'eau. Mais qu'il soit maudit sur la terre; qu'il ne marche point par le chemin de la vigne; qu'il soit obligé de suivre des routes détournées, pour se dérober à la fureur des hommes qu'il a outragés.

19. Que sa vie ne soit qu'un cercle de neige; qu'il passe des eaux froïdes de la neige à une chaleur excessive; et enfin que les peines dues à son péché le conduisent jusqu'à son tombeau.

20. Que la miséricorde divine le mette alors en oubli; que les vers soient sa douceur et ses délices, ou plutôt qu'il devienne lui-même leur plus agréable nourriture; qu'on ne se souvienne point de lui sur la terre; mais qu'il soit arraché comme un arbre qui ne porte point de fruit.

21. Car il a nourri celle qui était stérile, et qui n'attendait point de cause de ses impudicités; et dans le temps même qu'il employait des sommes excessives à entretenir ces femmes perdues, il n'a point fait de bien à la veuve affligée.

22. Il a fait tomber les plus forts par la grandeur de sa puissance; et, pour le punir lorsqu'il sera le plus ferme, il ne s'assurera point de sa vie.

23. Car Dieu lui a donné du temps pour faire pénitence, et il en a abusé pour devenir encore plus superbe; aussi les yeux de Dieu sont sur ses voies; si connaît toutes ses